

چهاردهمین جایزه ادبی و تاریخی

دکتر محمود افشار یزدی

هدا شده به ایرانشناس هلندی

هانس دوبروین

تهران

۱۰ خرداد ۱۳۸۵

شورای تولیت

متولیان مقامی:

رئیس مجلس - رئیس دیوان عالی کشور - وزیر فرهنگ (وزیر آموزش و پرورش) - وزیر بهداشتی (وزیر بهداشت و درمان و آموزش پزشکی) - رئیس دانشگاه تهران، یا معاونان اول هر یک از این پنج مقام (طبق ماده ۲ و قفنامه)

* متولیان منصوص و منسوب:

دکتر سیدمصطفی محقق داماد (رئیس شورا) - دکتر علی محمد میر (جانشین: دکتر حسین نژادگشتی) - دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی - مهربانو دکتر افشار (دبیر شورا) - ایرج افشار (بازرس) - ساسان دکتر افشار (بازرس)

هیأت مدیره (منتخب شورای تولیت)

رئیس هیأت مدیره (از شورای تولیت)	دکتر سیدمصطفی محقق داماد
نایب رئیس هیأت مدیره (از شورای تولیت)، معاون قضایی	ابراهیم ابراهیمی
دیوان عالی کشور	ایرج رضایی
مدیر عامل	ایرج شگرف نخعی
خزانه دار	محمدرسول دریاگشت
دبیر	

هیأت گزینش کتاب

دکتر سیدمصطفی محقق داماد - دکتر سید جعفر شهیدی - دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی
دکتر ژاله آموزگار - کاوه بیات - ایرج افشار

* = درگذشتگان : اللهیار صالح - حبیب الله آموزگار - دکتر محمدعلی هدایتی - دکتر مهدی آذر - دکتریحیی مهدوی - مهندس نادر افشار - دکتر جواد شیخ الاسلامی - دکتر اصغر مهدوی.
اعضای پیشین : دکتر جمشید آموزگار - دکتر منوچهر مرتضوی - بهروز افشار یزدی

جایزه های ادبی و تاریخی

ماده ۳۴ و قشنامه اول

چنانچه در آید موقوفات به مقدار قابل افزایش باید واقف یا شورای تولیت می تواند علاوه بر تألیف و ترجمه و چاپ کتب مبلغی از آن را تخصیص به جوایز برای تشویق دانشمندان، دانش پژوهان، نویسندگان و شاعران بدهند، بالاخص برای بهترین نویسندگان و شاعران در مجله آینده، بنابراین باید شعرا و نویسندگان را به سرودن اشعار و تصنیف قطعات نظم و نثر وطنی و ملی و اجتماعی، طرح اقراحات و مسابقتها و دادن جوایز از درآمد موقوفات تشویق و ترغیب نمود، تخصیص این امور در زمان حیات با واقف است که با مشورت دوستان مطلع خود انجام می دهد پس با بنیت شش نفره است که دو سوم از متولیان و یک سوم از بنیت دیده شرکت مطبوعاتی آینده یا هر کس را که آنها و اینها به جای شان معین کنند، مرکب خواهد بود.

ماده ۵ و قشنامه پنجم

به سبب انحلال شرکت مطبوعاتی آینده آنچه در مورد تخصیص امور مربوطه بدان جوایز طبق ماده ۳۴ و قشنامه اول مقرر در دیماه ۱۳۲۷ به عهده آن شرکت محول بوده از میان رفته و انجام آن امور منحصراً به عهده واقف پس شورای تولیت است که می تواند از ابل بصیرت یاری بخوانند.

یادداشت واقف

جوایز جوایزی که در این موقوفات تعیین شده نیز مانند سایر امور آن پیرامون هدف آن است تکمیل وحدت ملی به وسیله زبان فارسی یعنی کتب و رسالات و مقالات و اشعاری که در پیرامون این هدف نوشته شود، خواه به زبان فارسی، خواه به زبانهای دیگر، خواه به وسیله ایرانیان یا ملل دیگر، خواه در خود ایران، خواه در خارج می تواند نامزد دریافت جایزه گردد. برای این کار آیین نامه ای باید تهیه شود، اجلاً اصول آن را یادداشت می کنم.

کراس ۷۸/۸/۴ [۱۹]

جایزه های داده شده و تاریخ اعطای آنها

دانشمند هندی، استاد بازنشسته دانشگاه علیکره (هندوستان)	۱۳۶۸	دکتر نذیر احمد	۱
دانشمند ایرانی، استاد بازنشسته دانشگاه فردوسی (مشهد)	۱۳۶۹	دکتر غلام حسین یوسفی	۲
دانشمند مصری تخصص ادبیات فارسی، استاد دانشگاه عین شمس (قاهره)	۱۳۶۹	دکتر امین عبدالمجید بدوی	۳
دانشمند ایرانی، از مؤسسه لقمانه دهندا	۱۳۷۰	دکتر سید محمد دبیر سیاتی	۴
دانشمند پاکستانی، استاد بازنشسته دانشگاه پنجاب (لاهور)	۱۳۷۰	دکتر ظهیر الدین احمد	۵
دانشمند چینی، استاد و رئیس بخش فارسی دانشگاه کمن (چین)	۱۳۷۵	جان هون نین	۶
دانشمند تاجیکستانی، استاد تخصص ادبیات فارسی (دوشنبه، تاجیکستان)	۱۳۷۷	دکتر کمال الدین مینی	۷
دانشمند ایرانی، استاد بازنشسته دانشگاه تهران	۱۳۷۹	دکتر منوچهر ستوده	۸
دانشمند ایرانی، استاد بازنشسته دانشگاه تهران	۱۳۸۲	دکتر عبدالحسین زرین کوب	۹
دانشمند انگلیسی، استاد بازنشسته دانشگاه پنتر جنوا آکادمی بریتانیا (انگلستان)	۱۳۸۰	کلیفورد ادوموند بامورث	۱۰
سخنرانی نامور ایرانی	۱۳۸۲	فریدون مشیری	۱۱
دانشمند ژاپنی، استاد ممتاز دانشگاه مطالعات خارجی توکیو (ژاپن)	۱۳۸۲	تسونه کوریاماکی	۱۲
دانشمند امریکایی، استاد پیشین ایرانشناسی دانشگاه هاروارد (امریکا)	۱۳۸۳	پرفور ریچارد فرای	۱۳

هانس دوبروين

پروفسور هانس دوبروین

(برنده چهاردهمین جایزه)

یوهانس دوبروین در ۱۲ ژوئیه ۱۹۳۱ در شهر تاریخی لایدن هلند متولد گردید و تحصیلات دانشگاهی را در دانشگاه قدیمی و مشهور لیدن به پایان رسانیده؛ فارسی و ترکی را نزد کارل یان (K. Jahn) مترجم و مصحح از جامع التواریخ رشید الدین فضل الله همدانی آموخت و دروس مربوط به معارف اسلامی را با استادان مشهور کرامر (J. H. Kramers) و ساخت (J. Schachat) و بونهباکر (S. Bonebakker) گذرانید.

سالشمار کارهای علمی و فرهنگی

- ۱۹۵۴-۱۹۶۰ همکاری در طرح استخراج و تألیف فهرست احادیث اسلامی زیر نظر آکادمی پادشاهی علوم هلند. همکاری در ویراستاری ترجمه انگلیسی «تاریخ ادبیات فارسی» تألیف یان ریکا (Jan Rypka) به نام: *History of Iranian Literature*. (Dordrecht 1968)
- ۱۹۶۰-۱۹۶۳ گنجینه دار بخش خاورمیانه موزه دولتی قوم شناسی هلند
- ۱۹۶۴-۱۹۹۵ دانشیار و سپس استاد زبان فارسی در دانشگاه لایدن
- ۱۹۹۵ به بعد همکاری در تألیف و ویراستاری «تاریخ ادبیات فارسی»

عضویتها

- ۱۹۸۷ - ۱۹۹۵ عضو هیأت مدیره و دبیری انجمن ایرانشناسان اروپا (Societas Irananologica Europe)
- ۱۹۷۰ - ۲۰۰۵ عضو هیأت اجرایی دائره المعارف اسلام (*The Encyclopaedia of Islam*) از انتشارات مؤسسه بریل (لایدن)
- عضو مشاور برای ادبیات فارسی در دائره المعارف ایرانیکا (*Encyclopaedia Iranica*) دبیر و خزانه دار انجمن هلند و ایران (Genootschap Nederland - Iran)
- سردبیر مجله پوزیکا (*Persica*) نشریه انجمن هلند و ایران که توسط مؤسسه P. Peeters (لوون - بلژیک) به چاپ می‌رسد.

به نام پروردگار

دانشمند ایرانشناس آقای هانس دو بروین استاد پیشین دانشگاه لیدن

مایه سرفرازی است که چهاردهمین جایزه تاریخی و ادبی دکتر محمود افشار (واقف) به شما که از ایرانشناسان نامور بلندی در رشته ادبیات فارسی هستید تقدیم می شود.

شما در سرنوشتی بالیده آید که پژوهشهای خاورشناسی و از جمله ایرانشناسی در آنجا کترش گرفته و بسیاری از اہم متنهای فارسی و عربی در کشور شما به چاپ رسیده است.

شما پرورده دانشگاهی نامورید که استادان و دانشمندان بنامی در آنجا تدوین و تحقیق کرده اند و شما هم توانسته آید در مقام استاد بی بنوبت خود دانشجویان شایسته ای را تربیت کنید.

شما دانشا سندن ادبیات زبان فارسی کا حماسی استواری برداشته آید. مقاله ها و کتابهای شما برای ما گواهان راستین اند. کتاب «از شعر تا شعر» شما در باره سانی غزنوی بهترین معرف آن شاعر بلند مرتبه به قلم و خارجی ادبیات ماست، زیرا به خوبی توانسته آید به نثر شاعرانه و حقیقت جوئیهای آن سخنرانی ما را در راه دنیای غرب شناسانید. این کتاب شما به مناسبت سنز اواریش به زبان فارسی ترجمه شده است. شما با نثر مقاله های متعدد از جمله سیاست در شعر فارسی، باغ در شعر فارسی، قلندریات در شعر فارسی، مضامین دینی در شعر فارسی، ادبیات عامیانه فارسی در قرون وسطی، تحولات آغازین در غزل فارسی، وزن خفیف در شعر فارسی، تخلص شاعر در ادبیات فارسی، مطابقت میان سانی و عطار، قصه پردازی در شعر سانی، شعر صوفیانه فارسی، مدافعه جامی از شعر، کرانه های انظر ایف شعری ما را به طور شایسته تبیین و توضیح کرده و به قلم بخش در آورده آید.

شما با ترجمه کردن و معرّفی گلستان سعدی، رباعیات خیّام، اشعاری از عطار و سنایی و مولانا، ترجمه بند با تلف و مجموعه ای منتخب از شاعران دیگر، حاصل اندیشه و هنر این بزرگان ادب فارسی را در زبان هندی به هموطنان خود شناسانده اید. همچنین با تحقیق در کتاب «گلزار معرفت» تألیف دکتر میرزا حسین تبریزی که مجموعه ای است ازگزیده رباعیات فارسی و صدسال پیش در هند چاپ شده است به روشنی نوشته اید که شعر فارسی چه تأثیری در شعری قرن بیستم هندی داشته است و ما را از آن جریان آگاه ساخته اید.

شما با نشر ترجمه هندی شازده احتجاب نوشته هوشنگ گلپیری نشان داده اید که به ادبیات معاصر ایران علاقه مندی و آشنایی خوب دارید. شما یکی از همکاران برجسته در دوین تحریر دایرة المعارف اسلامی بودید، و مقاله های شما در باره حافظ، ابوالحسن خرقانی، خنجره در ادبیات فارسی، غزل، هجو، اخلاق نمونه نایب از آنست. همچنین می دانیم همه مقاله های مربوط به ادبیات فارسی در دایرة المعارف هندی ویژه ادبیات جدید نوشته شماست، و نیز مقاله ادبیات ایران در چاپ سال ۲۰۰۲ دایرة المعارف بریتانیکا را شما نوشته اید. اکنون هم مقاله ادبیات کهن فارسی را برای تاریخ ادبیات ایران به زبان انگلیسی می نویسید و از اعضای انجمن هندی ایران از همکاران قلبی نشیر علی آن انجمن به نام «پرینکا» هستید.

چون کوششهای ایران دوستانه و پژوهشها و نوشته های ایرانشناسان شما برای ما ارزشمند است قالیچه ای ابریشمین و ستبافت نازنین که نمونه والایی از هنر سنتی ما نذکار کشور ماست و بر آن نام شما بافته شده است به یادگار تقدیم می شود تا «با کاروان حله» از ایران به سوی هند برود و امید است سالهای دراز بیاید که در فرهنگ ایرانی ما را شادمان بدارید.

رئیس شورای تالیست

بازرس و سرپرست

دکتر تیرتیه مصطفی محقق داماد

ایرج افشار

کارنامه استاد دوبروین

علی اصغر سید غراب

دانشگاه لایدن، هلند

یوهانس توماس پیتر دوبروین [Johannes Thomas Pieter de Bruijn] در ۱۲ جولای ۱۹۳۱ در شهر تاریخی لایدن، هلند به دنیا آمد. او پس از پایان دوره دبیرستان به تحصیل در رشته‌های عربی و اسلام‌شناسی نزد استادانی چون ی. ج. کرامر، ژوزف شاخت و س. ا. بونه باکر پرداخت.

استاد دوبروین پس از پایان این رشته‌ها به فراگرفتن زبان و فرهنگ فارسی و ترکی نزد استاد کارل یان مشغول شد و این رشته‌ها را نیز با موفقیت به پایان رسانید. او پس از پایان تحصیلات، در پروژه‌های گوناگونی شرکت کرده و همکاریهای خود را در حوزه‌های مختلف شرق‌شناسی ارائه کرده است. یکی از پروژه‌هایی که استاد دوبروین در فاصله سالهای ۱۹۵۴ تا ۱۹۶۰ در آن شرکت جست، پروژه Concordance et Indices de la Tradition Musulmane بود که حاصل پربار آن در آمستردام، توسط علوم آکادمیک پادشاهی هلند به چاپ رسید.

افزون بر این، استاد دوبروین همکاری وسیعی در پروژه «تاریخ ادبیات ایران» از یان ریکا و نقش برجسته‌ای در پدیدآوردن برگردان انگلیسی آن کتاب داشت که در سال ۱۹۶۸ در شهر دوردِرخت به چاپ رسید.

استاد دوبروین در فاصله سالهای ۱۹۶۰ تا ۱۹۶۳ به عنوان راهنمای ممتاز در بخش خاورمیانه موزه دولتی قوم‌شناسی به کار مشغول شد. او از سال ۱۹۶۴ تا ۱۹۹۵، نخست به عنوان استادیار و سپس به عنوان استاد ممتاز کرسی‌دار در بخش ایران‌شناسی دانشگاه لایدن به کار پرداخت و خدمات فراوان و ارزنده‌ای به زبان و فرهنگ ایران ارائه داد. استاد دوبروین در این سالها کنار دروس فرهنگ و تاریخ و هنر و ادبیات پارسی، زبان‌های دیگری چون کردی و پهلوی را - که مورد توجه خاص او بودند - تدریس و دانشجویان را به فراگیری این زبانهای ایرانی تشویق می‌کرد.

استاد دوبروین کتابها و رساله‌های گوناگونی در دانشنامه‌های *اسلام*، *ایرانیکا*، *بریتانیکا* و غیره در زمینه‌های فرهنگ گسترده ایران زمین، از ادبیات گرفته تا فرهنگ و تاریخ هنر و ادیان و زبان به چاپ رسانده است. پژوهش گرانسنگ او در مورد حکیم سنائی که به فارسی نیز برگردانده شده، مورد استقبال

بی‌نظیر فرهنگ دوستان در ایران و خارج از ایران قرار گرفته است. این کتاب به نقش و مقام حکیم سنائی غزنوی در پهنه ادبیات فارسی می‌پردازد و تأثیر متقابل مذهب و ادبیات را در زندگی این شاعر تأثیرگذار فارسی زبان بررسی و تحلیل می‌کند.

حکیم اقلیم عشق عنوان فارسی این کتاب است که مرجع معتبری برای سنائی‌شناسان و دوستداران ادبیات کهن فارسی است و نیز مشوق با ارزشی برای ایران‌شناسان جوان به پژوهش در مورد این شاعر مهم به شمار می‌آید.^۱ جا دارد که اینجا از پژوهشهای ارزشمند و عالمانه خانم V. Zanolla و آقای F. Lewis نام برده شود.^۲

یکی دیگر از کتاب‌های استاد دوبروین *Persian Sufi Poetry* است که به فارسی برگردانده شده است.^۳ در این کتاب به شعر عرفانی فارسی و چهار موضوع «لطایف عرفانی» (mystical epigrams)، «موعظه و زهدیات»، «شعر عاشقانه» و «قصه‌ها و روایات منظوم»، از اوایل قرن چهارم تا اواخر قرن نهم پرداخته شده. هر یک از این چهار مقوله که به ترتیب در قالب‌های رباعی، قصیده، غزل و مثنوی سروده شده‌اند، در فصلی جداگانه مورد بررسی قرار گرفته‌اند. تحلیلهای موجز و پرمحتوای استاد دوبروین برای فارسی‌زبانان آشنا به شعر عرفانی تازگی‌های فراوانی دارد. نگارنده جای دیگری به این کتاب پرداخته است و اینجا تنها به گفتار موجز مترجم فارسی کتاب بسنده می‌کنم.^۴

... تحلیلهای دوبروین از پاره‌ای عناصر عمیق‌تر اندیشه‌ها و استعارات صوفیانه دارای تازگی‌هایی است که مسلماً متخصصان رشته تصوف را بکار می‌آید. توجه مؤلف به بعضی نکات ظریف که شاید از دید بسیاری فارسی‌زبانان غیر متخصص به دور مانده باشد، روش علمی و نظام‌مندانه وی، رعایت ایجاز و تعادل در عرضه داشت مطالب و زبان روشن و خالی از تفتنهای بلاغی و ابهام آفرینی‌های غیر ضرور بعضی نویسندگان، از کتاب وی اثری خواندنی، جذاب و آموزنده ساخته است.^۵

^۱ حکیم اقلیم عشق: تأثیر متقابل دین و ادبیات در زندگی و عصر حکیم سنائی غزنوی. ترجمه محمد علوی مقدم و محمد جواد مهدوی.

مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۸.

^۲ Franklin D. Lewis, *Reading, writing and recitation: Sanā'ī and the origins of the Persian ghazal*, Chicago, 1995; V.

Zanolla, *I gazzal di Sanā'ī nei manoscritti più antichi – testi, collazione e concordanze*, Napoli, 1999.

^۳ J. T. P. de Bruijn, *Persian Sufi Poetry: An Introduction to the Mystical Use of Classical Poems*, Richmond: Curzon, 1997.

^۴ معرفی من از آن در مجله نشر دانش، ج ۱۸، ش ۱، ص ۵۲ تا ۵۴ دیده شود.

^۵ شعر عرفانی فارسی. ترجمه مجدالدین کیوانی. تهران: نشر مرکز، ۱۳۷۵، ص ۵.

علاوه بر این پژوهشها، استاد دوبروین در چند سال گذشته ترجمه‌های گوناگونی از ادبیات فارسی به زبان هلندی انجام داده است که بدون استثناء مورد ستایش منتقدین هلندی قرار گرفته و نقدهای مثبتی بر این ترجمه‌ها در نشریه‌های معتبر و مجلات ادبی هلند به چاپ رسیده است. یکی از این ترجمه‌ها، *گلستان* سعدی است که استاد دوبروین در سال ۱۹۹۷ متن کامل آن را همراه با شرح اسامی، مکان‌ها، اسطوره‌ها و واژه‌های تاریخی به اضافه مقدمه‌ای جذاب و پرمحتوا به چاپ رسانید.^۶

زیبایی و گیرایی این برگردان به حدی بود که ظرف دو سال تمام نسخه‌های آن به فروش رفت و اکنون چاپ دوم آن انتشار یافته است که هنوز یکی از کتابهای محبوب جهان اسلام در هلند بشمار می‌آید. این برگردان تازه از *گلستان* بر تمامی ترجمه‌های پیشین زبان هلندی و با اندکی اغراق، حتی بر ترجمه‌های آن به زبانهای انگلیسی و آلمانی و فرانسه ارجحیت دارد. مترجم به متن *گلستان* وفادار مانده و جابجا آهنگ موزون جمله‌ها و سجع افصح‌المتکلمین در گوش خواننده هلندی ترنم و آوایی بس دلپذیر و نادر دارد.

استاد دوبروین با تردستی و تجربه و شناخت ژرف، بداعت و بلاغت استاد سخن را تا آنجا که امکان داشته و از مفهوم نمی‌کاسته، به هلندی درآورده است. او در ترجمه اشعار *گلستان* نیز با در نظر گرفتن قافیه، آنها را به شکل ساده و زیبا و دل‌پسندی به شعر هلندی آورده است.^۷

برگردان دیگر استاد دوبروین، آیینهای است از بیش از هزار سال شعر فارسی در ۵۰۲ صفحه. این کتاب، جز مقدمه‌ای بلند در شرح قالبها و سبکها و دوره‌های شعر فارسی، به نه فصل تقسیم شده و در هر فصل به یکی از دوره‌ها یا سبکهای شعر فارسی پرداخته و به این شکل مجموعه‌ای بس متنوع و دوست‌داشتنی به هلندی‌زبانان ارائه شده است.

فصل اول مجموعه‌ای است از آثار بجای مانده از شاعران قرون چهارم و پنجم مانند *حفظه* بادغیسی، بوسلیک، فیروز مشرقی، شهید بلخی، رودکی، کسائی مروزی و جمعی دیگر از شاعران این دوره.

در فصل دوم، تنها به سه تن از شاعران حماسه سرای ایران: دقیقی، فردوسی و اسدی طوسی پرداخته شده است.

در فصل سوم، توجه مترجم به ادبیات درباری معطوف شده و شاعران قصیده‌سرا که پادشاهان و درباریان را مدح و تمجید می‌کردند، هرکدام در بخش جداگانه‌ای مورد بحث قرار گرفته‌اند. استاد دوبروین در این فصل نشان می‌دهد که قصیده تنها برای مدح و ستایش درباریان بکار نمی‌رفته و شاعری چون عبید زاکانی در موش و گربه از قالب قصیده استفاده کرده است تا از جامعه و روزگار خود انتقاد کنند.

^۶ J.T.P. de Bruijn, *De Rozentuin*, Amsterdam: Bulaaq, 1997, second edition 2005.

^۷ دیده شود نقد من به عنوان «تاریخچه گلستان در استان گل». گردون، ج ۸، ش ۵۶، ص ۳۵.

استاد دوبروین در فصل چهارم به غزلسرایان چیره دست می‌پردازد و تطور و تکامل غزل را در طول نهمصد سال عرضه داشته و چگونگی کارایی استعاره و تشبیه و رشد آن در طول این فاصله زمانی و در اشعار عاشقانه (عرفانی) فارسی را نشان داده است. در این فصل نمونه‌هایی از غزل‌های حکیم سنائی، انوری، عطار، حافظ، جامی و صائب تبریزی و نیز شهریار و فروغ فرخزاد آورده است.

مترجم در فصل پنجم به منظومه‌های عاشقانه فارسی پرداخته است. در این فصل برگردان بخش‌های مختلفی از ویس و رامین فخرالدین اسعد گرگانی، پنج‌گنج نظامی گنجوی و مقلدان وی چون امیرخسرو دهلوی و جامی پرداخته است. استاد دوبروین تنها اشاره کوتاهی به شاعران منظومه سرای پیش از گرگانی کرده است.

فصل ششم به چهارپاره و رباعی اختصاص یافته و مجموعه‌ای از چهارپاره و رباعی سرایندهگان مهم فارسی چون باباطاهر عریان، ابوسعید ابوالخیر، عمر خیام، عطار نیشابوری، بابا افضل کاشانی، مجدالدین بغدادی و سحابی استرآبادی ارائه گردیده است.

در فصل هفتم به سروده‌های زاهدان و خراباتیان و مفاهیم و انگاره‌های قلندری و ملامتی می‌پردازد. او در این قسمت نشان می‌دهد که اصطلاحاتی مانند: رند، قلندر، پیر مغان، جام جم و غیره چگونه در غزل‌های سنائی غزنوی مورد استفاده قرار گرفته و بعدها توسط شاعرانی چون عطار و سعدی و حافظ به تکامل رسیده است.

استاد دوبروین اشاره می‌کند که مضمون‌های زاهدانه و عرفانی، حتی در قصیده‌هایی که برای ستایش ممدوحان درباری سروده شده، تنها ستایش نبوده‌اند، بلکه شاعران خواسته‌اند تا راه و روش زندگی عرفانی و عاری از تکلف درباری و شاهانه را غیر مستقیم به خواننده گوشزد کنند.

استاد دوبروین در فصل هشتم، به اشعار تعلیمی یا اندرز و موعظه‌ای (didactic / homiletic) پرداخته و بخش‌هایی از شعرهای سنائی *سیرالعباد* و *حدیقه‌الحقیقه*؛ عطار در *منطق‌الطیر*؛ مولوی در *مننوی معنوی*؛ سعدی در بوستان؛ جامی در *یوسف و زلیخا* را ترجمه کرده است.

فصل نهم به مرثیه‌سرایان شیعه مانند کسائی مروزی، ناصر خسرو و محتشم کاشانی اختصاص دارد. یکی از دلایلی که استاد دوبروین از شاعران مرثیه سرای قرون بعد یاد نکرده، شاید این باشد که دوازده بند محتشم هنوز هم از اشعار دیگر شاعران مرثیه‌گر شیعه محبوب‌تر است و مداحان و نوحه‌گران هنوز از این ابیات در ماه محرم استفاده می‌کنند.

استاد دوبروین، طرح‌های گوناگونی از جمله همکاری در تنظیم «تاریخ ادبیات فارسی» در دست اجرا دارد که در ماه‌ها و سال‌های آینده در اختیار علاقمندان ادبیات فارسی قرار خواهد گرفت. از آن جمله است برگردان شیوا و زیبای وی از رمان پیچیده «سازده احتجاب» هوشنگ گلشیری که با خلاقیت به زبان ساده و سلیس هلندی ترجمه کرده و همراه با چند داستان کوتاه دیگر از گلشیری در ماه سپتامبر ۲۰۰۶ توسط انتشارات بولااق (Bulaaq) در آمستردام منتشر خواهد شد.

استاد دوبروین در طول بیش از سی سال خدمت، دانش‌آموختگان بسیاری تربیت کرده‌اند که هر کدام پایان‌نامه با ارزشی در زمینه فرهنگ، زبان و ادبیات ایران نوشته‌اند. اینجا نمی‌توان از تمامی این پایان‌نامه‌ها یاد کرد و تنها به ذکر چند عنوان بسنده می‌کنم:

- Akhbari, Mandana (1992), *Moord, Diefstal en Overspel: Enkele Aspecten van het Iraanse PostRevolutionaire Strafrecht*.
- Berg, Gabrielle, van den (1991) *Met een karavaan van kostbare stoffen vertrok ik uit Sistan met een gewaad gesponnen door mijn hart geweven door mijn ziele: Een onderzoek naar de qasida van Farrukhi*.
- Büyükşık, Tefik (1993-1994), *De minimumbelasting voor Perzischtalige kinderen: Nisâb assibyân*.
- Seyed-Ghorab, Ali Asghar (1995), *Sparks of Lovers & Mysteries of the Mystics: an Essay on Ahmad Ghazali's Savanib and Mahmud Kashani's Munes al-Abrar*.
- Vojdani, Fariba (1993), *De Perzische Poëzie en de Constitutionele Revolutie (1096-1912): een onderzoek naar de invloeden van de constitutionele revolutie op de poëzie van begin twintigste eeuw*.

افزون بر این پایان‌نامه‌ها، استاد دوبروین دانشجویان مختلفی را در مقطع درجه دکترا هدایت کرده است. خانم آنالیویا بیل‌آرت اولین دانشجویی بودند که پژوهش ارزشمند و گرانسنگی بر خاقانی و اشعار او انجام داد و شایسته است که این پژوهش به فارسی برگردانده شود تا دوستداران ادب فارسی بتوانند از آن بهره‌گیرند.^۸

رساله دکترای دیگر که با مشاورت و راهنمایی استاد دوبروین به انجام رسید، پژوهش خانم جبرئیل فان دن برخ است که اشعار اسماعیلیه در تاجیکستان را ضبط، تحلیل و ترجمه کرده است. این کتاب بی‌همتا توسط انتشارات Reichert در آلمان به چاپ رسیده و ایران‌شناسان از آن به خوبی استقبال کرده‌اند.^۹ پژوهش اینجانب بر نظامی گنجوی نیز با هدایت و راهنمایی استاد دوبروین در سال ۲۰۰۱ به پایان رسید و در سال ۲۰۰۲ توسط چاپخانه و انتشارات بریل در لایدن انتشار یافت.^{۱۰}

⁸ A. L. F. A. Beelaert, *A Cure for the Grieving: Studies on the Poetry of the 12th-Century Persian Court Poet Khaqani Shirvani*, Leiden: Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, Publication of the "De Goeje Fund," No. 31, 2000. See also J. Scott Meisami's review in *Bibliotheca Orientalis*, LXII, No. 1 /2, 2005, pp. 166-70.

⁹ G. R. van den Berg, *Minstrel Poetry from the Pamir Mountains: A Study on the Songs and Poems of the Isma'îlis of Tajik Badakhshan*, Wiesbaden: Reichert Verlag, 2004. See J. Scotte Meisami's review in *Edebiyat: the Journal of Middle Eastern Literatures*, vol. 12, no. 1, 2001, pp. 149-59.

¹⁰ A. A. Seyed-Gohrab, *Layli and Majnun: Love, Madness and Mystic Longing in Nezâmi's Epic Romance*, Leiden / Boston: Brill, 2003. For a review of this book see J. Rubanovich in *International Journal of Middle East Studies*, 37, 2005, pp. 454-56.

از سال ۱۹۹۵ که استاد دوبروین از کرسی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه لایدن بازنشسته شده‌اند، تا اکنون مراسم بزرگداشت مختلفی از کوششهای وی در شناخت ابعاد گوناگون ایران‌شناسی برپا شده است. یکی از این مراسم بزرگداشت، کنفرانس Hermeneutic شعر فارسی بود که استادان ایرانی و خارجی در آن شرکت کردند و تعدادی از مقالات مطرح در این کنفرانس در مجلهٔ *ادبیات (Edebiyât)* به چاپ رسید. در سال ۲۰۰۱ نیز اینجانب با همکاری خانم فان دن برخ جشن‌نامه‌ای برای ایشان تهیه کردیم و مقاله‌های آن را در شمارهٔ ۱۷ (۲۰۰۱) مجلهٔ *پرزیکا* به چاپ رساندیم. عنوان این مقاله‌ها را برای علاقمندان در زیر می‌آورم:

- Gabrielle van den Berg, *Ismaili Poetry in Tajik Badakhshan: A Safavid Connection*.
- Natasha Chalisova, *The Mystery of the White Hand: Šaraf al-dīn Rāmi on the Art of Deciphering Poetry*.
- Jerome Clinton, *The Illusion of Objectivity: A.T. Hatto on «The Story of Sohrāb» and the Hildebrandslied*.
- Dick Davis, *Interpolations to the Text of Šāhnāmah: An Introductory Typology*.
- Remke Kruk, *Sharaf az-Zamān Tābir Marwazī (fl. 100 AD) on Zooraster, Māni, Mazdak and other Pseudo-Prophets*.
- Franklin Lewis, *The Modes of Literary Production: Remarks on the Composition, Revision and 'Publication' of Persian Texts in the Medieval Period*.
- Nasrollah Pourjavady, *The Notion of the Breath (nafas) in Hallāg*.
- Julie Scott Meisami, *The Poet and His Patrons: Two Ghaznavid Panegyrists*.
- Asghar Seyed-Gohrab, *The Spinning of the Mill Lightens My Soul*.
- Christine van Ruymbeke, *From Culinary Recipe to Pharmacological Secret for a Successful Wedding Night: the Scientific Background of Two Images Related to Fruit in the Xamse of Nezāmi Ganjavi*.
- Ehsan Yarshater, *A Star Ceases to Shine*.
- Valentina Zanolla, *A Project of a Hypertext for the Ġazals of Sanā'ī*.
- Riccardo Zipoli, *The Obscene Sanā'ī*.

بخشی از فهرست انتشارات موقوفات دکتر محمود افشاریزدی

□ نشانه نایاب بودن کتاب

شماره انتشار	نام کتاب	مؤلف / مترجم / مصحح	بها به ریال
۵۴	دستور شهریاران تألیف ابراهیم زین العابدین نصیری	تصحیح محمدنادر نصیری مقدم	۱۵۰۰۰
۵۶	مجموعه مقالات هادی حسن (ایرانشناس هندی)	—	۱۱۳۰۰
۵۷	زبده التواریخ، محمدحسن مستوفی	تصحیح بهروز گودرزی	۱۱۰۰۰
۵۹	بیان الادیان تألیف ابوالمعالی فقیه بلخی	به کوشش محمدتقی دانش پڑوه	۹۲۰۰
۶۰	ارمغان ادبی (پژوهشهای ادبی در ادبیات فارسی)	دکتر یونس جعفری	□
۶۱	نامه های دوستان	گردآوری دکتر محمود افشار	□
۶۲	روضه الصفویه (در تاریخ صفویه)	به کوشش طباطبایی مجد	۳۱۰۰
۷۰-۶۳	اسناد محرمانه وزارت خارجه بریتانیا درباره قرارداد ۱۹۱۹ (جلدهای ۱ و ۲ و ۳)	ترجمه دکتر جواد شیخ الاسلامی	—
۶۴	گنج شایگان (اوضاع اقتصادی ایران)	سید محمدعلی جمالزاده	۹۴۰۰
۶۵	گفتارهای پژوهشی در زمینه ادبیات فارسی، دکتر امیرحسن عابدی	گردآوری دکتر سیدحسن عباس	۱۶۰۰۰
۶۶	قائم مقام نامه (مجموعه مقالات)	به کوشش محمدرسول دریاگشت	۱۳۰۰
۶۸	جغرافیای تاریخی ایران، تألیف ویلهلم بارثلد	ترجمه همایون صنعتی زاده	۲۲۵۰۰
۶۹	دارالضربهای ایران در دوره اسلامی	تألیف عبدالله عقیلی	۱۹۵۰۰
۷۲	المختارات من الرسائل (کتابت سال ۶۹۳ ه.ق.)	به کوشش غلامرضا طاهروایرج افشار	۴۸۵۰۰
۷۳	جغرافیای اداری هخامنشیان، تألیف آرنولد توین بی	ترجمه همایون صنعتی زاده	۱۹۱۰۰
۷۴ تا ۵۵	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار جلدهای ۱-۸)	—	—
۷۵	جستارهایی درباره مردم آذربایگان	تألیف یحیی ذکاء	۱۷۰۰۰
۷۶	مکاتیب سنایی	به کوشش نذیراحمد	۲۷۰۰۰
۷۷	بوستان سعدی	خط شکسته قوام السلطنه	۱۴۰۰۰
۷۸	غازان نامه منظوم، سروده نوری اژدری	به کوشش دکتر محمود مدبری	۳۲۰۰۰
۷۹	پیراسته تاریخنامه هرات،	به کوشش محمد آصف فکرت	۱۶۰۰۰
۸۰	دفتر تاریخ (جلد اول) حاوی هشت رساله	به کوشش ایرج افشار	۴۵۰۰۰
۸۱	تاریخ راقم سمرقندی	به کوشش دکتر منوچهر ستوده	۲۱۰۰۰
۸۳	جستارهای شاهنامه شناسی و مباحث ادبی	پژوهش دکتر محمود امیدسالار	۴۶۵۰۰
۸۴	ایران و ماوراءالنهر در نوشته های چینی و مغولی، از بر تشنایدر	ترجمه دکتر هاشم رجب زاده	۴۲۰۰۰

۴۰۰۰۰	تألیف دکتر عارف نوشاهی	مقالات عارف (ادبیات فارسی و نسخه‌شناسی) جلد اول	۸۵
۳۶۵۰۰	تألیف نذیر احمد	قدپارسی (جلد دوم)	۸۶
۱۷۴۵۰	گردآوری دکتر عنایت‌الله شهرانی	ضرب‌المثل‌های دری افغانستان	۸۷
۴۰۰۰۰	تألیف دکتر سیدحسن عباس	احوال و آثار میرغلامعلی آزادبلگرامی	۸۸
۱۱۲۰۰	به کوشش میرهاشم محدث	نظام‌التواریخ قاضی بیضاوی	۹۰
۴۸۵۰۰	تصحیح سیدعلی آل داود	جامع‌العلوم (سینجی)، تألیف فخرالدین رازی	۹۱
۳۶۸۰۰	ترجمه کی‌کائوس جهان‌انداری	مارکوپولو در ایران، تألیف آلفونس گابریل	۹۲
۳۹۰۰۰	ترجمه همایون صنعتی‌زاده	جغرافیای استرابو (قسمت ایران)	۹۳
۱۴۰۰۰	به کوشش ایرج افشار	گلبدن‌نامه، نوشته گلبدن بانو دختر بابر خواهر همایون	۹۴
۳۲۰۰۰	تألیف حسن شایگان	اقبال و تاریخ‌نگاری (درباره اقبال آشتیانی)	۹۵
۵۷۰۰۰	تألیف دکتر منوچهر ستوده	آثار تاریخی ورارود و خوارزم، (جلداول سمرقند و بخارا)	۹۶
۵۶۰۰۰	—	فرهنگ ایران زمین (جلد سی‌ام)	۹۷
۴۴۰۰۰	به کوشش ایرج افشار و همکاران	پژوهش‌های ایران‌شناسی (جلدهای ۱۵ و ۱۶، ستوده‌نامه)	۹۹ و ۹۸
۶۸۵۰۰	گردآوری ایرج افشار	دفتر تاریخ (جلد دوم) حاوی شانزده رساله	۱۰۰

کتابهای زیر چاپ

تألیف عنایت‌الله مجیدی	میمون‌دژ	۱
تألیف دکتر سیدصادق سجادی	تاریخ برمکیان	۲
تصحیح رحیم مسلمانیان قبادیانی	بدایع‌الصنائع تألیف عطاءالله محمودحسینی	۳
نوشته دکتر منوچهر مرتضوی	مسائل ایلخانیان (تجدید چاپ)	۴
به کوشش ایرج افشار و فرشته صرافان	ریاض‌الفردوس	۵

نشانی مکاتبه: تهران، تجریش، صندوق پستی شماره ۴۹۱ - ۱۹۶۱۵

بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار یزدی

تلفن: ۲۲۷۱۷۱۱۴ - ۲۲۷۱۶۸۳۴ - شماره: ۲۲۷۱۷۱۱۵

پخش: نشر اساطیر، ۸۸۸۲۱۴۷۳ - شماره: ۸۸۳۰۱۹۸۵

Reviews (recent):

- Dieter Bellmann, Sa'di: Der Rosengarten. In: *Bibliotheca Orientalis* LVII/3-4, May-August 2000, cc. 463-66.
- Ebadollah Bahari, Bihzad: Master of Persian Painting. In: *Bibliotheca Orientalis* LVII/3-4, May-August 2000, cc. 466-69.
- Marie Lukens Schwietochowski and Stefan Carboni, Illustrated Poetry and Epic Images In: *Bibliotheca Orientalis* LVII/3-4, May-August 2000, cc. 469-71.
- Michele Bernardini (ed.), La Civiltà timuride come fenomeno internazionale, Oriente Moderno NS Anno XV 2-1996, 2 vols. In: *Persica* XVI, 2000, pp. 145-48.
- Erzählter Raum in Literaturen der islamischen Welt, Herausgegeben von Roxane Haag-Higuchi und Christian Szyska, Wiesbaden, 2001. In: *Middle Eastern Literatures* 6/2, July 2003, pp.237-39.
- Abu'l-Majd Majdud b. Âdam Sanâ'i-ye Ghaznavi, Hadiqat al-haqiqa wa Shari'at al-tariqa (Fakhri-nâma), ed. by Meryam Hoseyni, Tehran: Markaz-e Nashr-e Dâneshgâhi, 1382 [2003]. In: *Persica* XX, 2006 (in press).
- Fritz Meier, Nachgelassene Schriften herausgegeben von Gudrun Schubert. Band 2: Die schöne Mahsatî. Der Volksroman über Mâhsatî und Amîr Ahmad, edited by Gudrun Schubert und Renate Wûrsch. Leiden and Boston: Brill, 2005. In: *Iranian Studies* (in press).

Encyclopaedia Iranica.

Volume II (1986):

- Anvarī.

Volume III (1988):

- Badfī; • Balāgat; • Bayān.

Volume IV (1989):

- Beloved;
- Bibliography and Catalogues (i. In the West);
- Blochmann (Heinrich);
- Candle (ii. Imagery in Poetry).

Volume V: (1992):

- Chester Beatty (ii, Persian manuscript collection);
- Chronograms.

Volume VI (1993):

- Courts and Courtiers (x. Court Poetry);
- Daqāyeqī.

Volume VII (1996):

- Dieu (Louis de).

- Dozy (Reinhard).

Volume VIII (1998):

- Elegy;
- ‘Emād al-Dīn Faqīh;
- Emāmī Heravi;
- Epigram;
- Eskāfi.

Volume IX (1999):

- Ethé (Carl Hermann);
- Farrokī Sīstānī;
- Fāryābī;
- Fiction (1. Traditional forms).

Volume X (2001):

- Ġazal.

Volume XI (2003):

- Hāfiz (iii, Hāfiz’s poetic art);
- Hajw;
- Hammer-Purgstall (Joseph).

Volume XII (2004):

- Hindu.
- Humor.

- *Moderne Encyclopedie van de Wereldliteratuur*, 2nd edition, Houten-Weesp 1980-1984 [Modern Encyclopaedia of World-literature, many contributions on classical Persian literature, in Dutch].
- *Omar Khayyām, Geleerde en dichter uit Perzië in de overlevering en de verbeelding*, Leiden, *Legatum Warnerianum*, Universiteitsbibliotheek Leiden, 2001 [catalogue for an exhibition in the Leiden University Library, November-December 2001, in collaboration with J.C.M. Biegstraaten, J.M.G. Coumans and Asghar Seyed-Gohrab, in Dutch].
- “Carl Hermann Ethé”. In: *New Dictionary of National Biography*, Oxford UP 2004.
- “Iran. Literature”. In: *Encyclopaedia Britannica* (2002).
- “Classical Persian literature as a tradition”. In: *A History of Persian Literature*, (in the press).
- “Arabic influences on Persian literature”. In: *A History of Persian Literature*, (in the press).

Volume V (1986):

- al-Kirmānī (Awhad al-Dīn Hāmid);
- Kisā'ī;
- Labībī;
- Lutf 'Alī Beg Ādhar;
- Maḍjāz;
- Maḍjnūn Laylā.

Volume VI (1991):

- Mahmūd Shabistārī;
- Malik al-Shu'arā';
- Marzbān-nāma;
- Masrah (in Persia);
- Mathnawī.

Volume VII (1993):

- Muhtasham-i Kāshānī;
- Mukhtārāt;
- Musannifak;
- Nāma;
- Nasr-Allāh Munshī.

Volume VIII (1995):

- Nizārī Kuhistānī;
- Nūr al-Hakk al-Dihlawī;
- Parī (in Persian);
- Rāmī Tabrizī;
- Rind;
- Rustam;
- Sabk-i Hindī;
- Safawids (Literature);
- Sām.

Volume IX (1997):

- Sanā'ī;
- Shahrangīz;
- Shahrīyār;
- Shams-i Kays;
- Shā'ir (in Persia);
- Shem'ī;
- Shifā'ī;
- Shi'r (in Persia).

Volume X (2000):

- Tadhkira;
- Takhallus (2..Pen name);
- Takī Awhadī;
- 'Ubayd-e Zakānī;
- 'Unsurī.

Volume XI (2002):

- Yūsuf wa Zalikhā;
- Zahīr-i Fāryābī.

Volume XII (Supplement; 1980,1981, 2004):

- Abū 'l-Faradj Rūnī;
- 'Am'ak;
- 'Ārif Çelebī;
- Djadjarmī;
- Habsiyya;
- 'Imād al-Dīn 'Alī (Fakīh-i Kirmānī);
- 'Imādī;
- Wisāl.

The Encyclopaedia of Islam. Third Edition, Leiden, 2005-

- 'Ārif Çelebī [in the press].

- “Omar Chajjam en P.C. Boutens in de nalatenschap van J.H. Kramers.” In *Jaarboek 3, Nederlands Omar Khayyam Genootschap*, Woubrugge: Avalon Pers, 2000, pp. 38-45. [on translations of Omar Khayyâm's quatrains by the Dutch poet P.C. Boutens (1870-1943), in Dutch].
- “Chains of Gold: Jāmī’s Defence of Poetry”. In: *Journal of Turkish Studies/ Türklük Araştırmaları*, (Barbara Flemming Armağan), 26/1 (2002), pp. 81-92.
- *Een Karavaan uit Perzië: Klassieke Perzische poëzie*, Amsterdam: Bulaaq, 2002, 502 pp. [an anthology of Persian classical poetry with introduction, in Dutch].
- “De magiërs, de christenjongen en de wijnverkoper.” In: *“De band met u, mijn vriend, verbreek ik niet.” Liber amicorum voor Kamil Banak*, Leiden: Opleiding Arabische, Nieuw-Perzische en Turkse Talen en Culturen, 2003, pp. 15-31. [“The magi, the Christian boy, and the wine merchant”, on the tarjībānd of Hâtef, with a translation, in Dutch].
- “The Persian studies of Adriaan Reland (1676-1718).” In: *“Mais comment peut-on être persan?”: Elements iraniens en Orient et Occident. Liber amicorum Annette Donckier de Donceel*, edited by C. van Ruymbeke, Leuven: Peeters, 2003, pp. 37-50.
- “De Perzische muze in de polder”. In: *De Perzische muze in de polder. De receptie van Perzische poëzie in de Nederlandse literatuur*, edited by Marco Goud en Asghar Seyed-Ghorab, Amsterdam: Rozenberg, 2006, pp. 13-46 [an introduction to a volume of studies on the reception of Persian literature in the Netherlands, in Dutch].
- “Wie was ‘Hocëyne-Âzâd’”. In: *De Perzische muze in de polder. De receptie van Perzische poëzie in de Nederlandse literatuur*, edited by Marco Goud en A.A. Seyed-Ghorab, Amsterdam: Rozenberg, 2006 [on the Iranian doctor Mirzâ Hoseyn Tbrizi, his anthologies and their influence on Dutch poets in the early 20th century, in Dutch, pp. 47-71].
- Hushang Golshiri, *Prince Ehtedjâb en andere Iraanse verhalen*, Amsterdam: Bulaaq 2006 [Dutch translations of stories by Hushang Golshiri, in collaboration with Gabriëlle van den Berg, Johan ter Haar and Asghar Seyed-Ghorab; in the press].
- “Anvari and the ghazal: an exploration”, in *Studies on the Poetry of Anvari*, ed. by Daniela Meneghini and Paola Orsatti, Venice: Studi Eurasiatici, Ca' Foscari University, 2006 (about 24 pp. and an appendix, in press).

Contributions to collective publications:

- A.J. Wensinck, J.P. Mensing and others, *Concordance et Indices de la Tradition Musulmane*, Tome IV, Leiden: E.J. Brill, 1962.

The Encyclopaedia of Islam, New Edition,

Volume IV (1978):

- Īrān (vi. Religions, vii. Literature); • Kahramān-nāma; • Kāshif; • Khamsa; • Kharakānī;
- Khargird; • Khwāndamīr.

popular literature in the Middle Ages and its relationship to classical literature”, German translation by Barbara Flemming].

- “Some strip of Herbage: Gardens in Persian poetry”. In: *The Authentic Garden. A symposium on gardens*, edited by L. Tjon Sie Fat and E. de Jong, Leiden: Clusius Foundation, 1991, pp. 123-130.
- “The Qalandariyyāt in Persian mystical poetry”. In: *The Legacy of Mediaeval Persian Sufism*, edited by Leonard Lewisohn, London-New York: Khaniqahi Nimatullahi Publications, 1992, pp. 75-86. - In Persian: *Ma'âref* 13/1, 1375 [1996], pp. 105-119.
- “Comparative Notes on Sanā'ī and 'Attār”. In: *Classical Persian Sufism: from its Origin to Rumi*, edited by Leonard Lewisohn, London-New York: Khaniqahi Nimatullahi Publications, 1993, pp. 361-379. - In Persian: *Sufi* 22, London, Bahār 1373 [1994], pp. 32-39.
- “Een Perzische stertegel met luster-versiering”. In: *Dromen van het Paradijs. Islamitische kunst van het Museum voor Volkenkunde Rotterdam*, Rotterdam 1993, pp. 63-65 [“A Persian star tile with luster decoration”, in Dutch].
- “The individuality of the Persian metre *kehaḥff*”. In *Arabic Prosody and its Applications in Muslim poetry*, edited by Lars Johanson and Bo Utas, Istanbul-Stockholm: Svenska Forskningsinstitutet, 1994, pp. 35-43.
- “The stories of Sanā'ī's Fakhri-nāma”. In: *Pand-o Sokhan: Mélanges offerts à Charles-Henri de Fouchécour*, édités par C. Balay, C. Kappler et Ž. Vesel, Teheran: Institut français de recherche en Iran, 1995, pp. 79-94.
- “Between Hammer and Browne: Hermann Ethé as a Historian of Persian Literature”. In *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungarica*, Tomus XLVIII (1-2), Budapest, 1995, pp. 37-50.
- *Een Perzisch handschrift in Leiden*, Leiden: Rijksuniversiteit 1996, 22 pp. [“A Persian manuscript in Leiden”, on a manuscript of Sa'di's *Golestān* in the Leiden University Library, in Dutch].
- “Edward G. Browne and his Literary History of Persia”, introduction to E.G. Browne, *A Literary History of Persia*, reprint Bethesda, Maryland: Iranbooks, 1997, Vol. I, pp. E-P.
- *Persian Sufi Poetry. An Introduction*, Richmond UK, Curzon Press, 1997. - In Persian: *She'r-e sufiyāne-ye fārsi*, translated by Majd al-Din Keyvāni, Tehran: Nashr-e Markaz, 1378 [1999], 142 pp.
- Saadi, *De rozentuin*, translated by J.T.P. de Bruijn, Amsterdam, Bulaaq, 1997, 271 pp., 2nd print 2005 [Dutch translation of the *Golestān*].
- “The preaching poet: Three homiletic poems by Farīd al-Dīn 'Attār”. In: *Edebiyat*, Vol. 9/1 (1998), pp. 85-100.
- “The Name of the Poet in Classical Persian Poetry” In: *Proceedings of the Third European Conference of Iranian Studies held in Cambridge, 11th to 15th September 1995*, Societas Iranologica Europea, edited by Charles Melville, Wiesbaden 1999, pp. 45-56.
- “Drie mystieke gedichten uit het Perzisch”. In: *Mystiek het andere gezicht van de Islam*, edited by Marjo Buitelaar en Johan ter Haar, Bussum: Coutinho, 1999, pp. 56-74 [on three mystical poems: by Sanā'ī, 'Attār and Rumi, with translations, in Dutch].

Publications of J.T.P. de Bruijn

Books and articles:

- "A religious subject on a Persian qalamkār". In: *The Wonder of Man's Ingenuity*, Leiden: E.J.Brill, 1962 (Mededelingen van het Rijksmuseum voor Volkenkunde, Leiden, No. 15), pp. 3-11.
- "The religious use of Persian poetry". In: *Studies on Islam. A Symposium on Islamic Studies*, Amsterdam, London: North-Holland Publishing Company, 1974, pp. 63-74.
- "Sanā'ī and the rise of Persian mystical poetry". In: *La signification du bas moyen âge dans l'histoire et la culture du monde musulman*, Aix-en-Provence: Edisud, 1978 (Actes du 8me Congrès de l'Union des arabisants et islamisants).
- *Of Piety and Poetry. The Interaction of Religion and Literature in the Life and Works of Hakīm Sanā'ī of Ghazna*, Leiden: E.J.Brill / De Goeje Stichting, 1983, 300 pp. (Persian translation: *Hakim-e eqlim-e 'eshq. Tâsir-e motaqâbel-e din va adabiyât dar zendegi va âsâr-e Hakīm Sanâ'î-ye Ghaznavi*, translated by Mehyâr 'Alavi Moqaddam and Mohammad Javâd Mahdavi, Mashhad: Bonyâd-e pazhuheshhâ-ye eslâmi-ye Âstân-e qods-e Razavi, 1378 [1999].)
- "De instellingen van de Islam", "Vroomheid en mystiek", "Islam – samenleving en cultuur". In: *Islam. Norm, ideaal en werkelijkheid*, edited by Jacques Waardenburg, Houten: Fibula, 1984; 5th edition 2000 [Essays on Islamic institutions, Piety and mysticism: Islam – society and culture, in Dutch].
- "Poets and minstrels in early Persian literature". In: *Transition Periods in Iranian History*, Paris: Association pour l'avancement des études iraniennes, 1987 (Actes du symposium de Fribourg-en Brisgau, 22-24 mai 1985), pp. 15-23.
- "Iranian studies in the Netherlands". In: *Iranian Studies* 20 (1987), pp. 161-177. - In Persian: "Irânshenâsi dar Hollandâ". In: *Nashr-e dânes* 10/3, 1369 [1990], pp. 187-195.
- "The transmission of early Persian ghazals (with special reference to the *Divân* of Sanā'ī)". In: *Manuscripts of the Middle East*, Volume 3, Leiden: Ter Lugt Press, 1988, pp. 27-31.
- "De politieke betekenis van Perzische poezie." In: *De Pen en het Zwaard. Literatuur en politiek in het Midden-Oosten*, edited by Geert-Jan van Gelder, Muiderberg: Dick Coutinho, 1988, pp. 89-100 [Politics in Persian poetry, in Dutch].
- "Collective studies of the Muslim world: Institutions, projects and collections". In: *Leiden Oriental Connections 1850-1940*, edited by Willem Otterspeer, Leiden: E.J. Brill/ Universitaire Pers Leiden, 1989 (Studies in the history of Leiden University), pp. 94-114.
- *De ontdekking van het Perzisch*, Leiden: Rijksuniversiteit, 1990, 19 pp. ["The discovery of Persian", on Persian studies in the Netherlands in the 17th and 18th centuries; in Dutch]. - In Persian: "Kashf-e zabân-e pârsi". In: *Kelk* 27, Khordâd 1371 [1992], pp. 39-53.
- "Die persische Volksliteratur im Mittelalter und ihr Verhältnis zur klassischen Literatur". In: *Neues Handbuch der Literaturwissenschaft. Orientalische Mittelalter*, edited by Wolfhart Heinrichs, Wiesbaden: Aula, 1990, pp. 465-474 ["Persian

Johannes Thomas Pieter (Hans) de Bruijn.

Born at Leiden (The Netherlands) on July 12, 1931.

Studied Arabic and Islam (with Profs. J.H. Kramers, Joseph Schacht and Seeger A. Bonebakker), Persian and Turkish (with Prof. Karl E.O. Jahn) at the University of Leiden.

From 1954-1960 he was a collaborator of the project *Concordance et Indices de la Tradition Musulmane*, published under the auspices of the Royal Academy of Sciences, Amsterdam. He also contributed to the editing of the English version of Jan Rypka a.o., *History of Iranian Literature* (Dordrecht, 1968).

From 1960 to 1963 he was curator of the Middle Eastern Department at the Dutch State Museum of Ethnology.

Since 1964 he was associated professor, afterwards full professor, of Persian at the University of Leiden. After his retirement in 1995.

From 1987 to 1995 he was a member of the Board of the *Societas Iranologica Europea*, since 1991 as the secretary of the S.I.E.

Member of the Executive Committee of *The Encyclopaedia of Islam. New Edition* (1970-2005)

Consulting editor of the *Encyclopaedia Iranica* for classical Persian literature.

Vice-chairman of the Editorial Board of the *History of Persian Literature*.

Secretary-Treasurer of the *Genootschap Nederland-Iran* (Dutch-Iranian Society).

Editor of the journal *Persica* (published by P. Peeters, Louvain, Belgium).

14th Award
of the
Foundation of
Dr. Mahmood Afshar

JOHANNES THOMAS PIETER
(HANS)
de BRUIJN

TEHRAN, 31th May 2006